

(“Narodne novine – međunarodni ugovori” broj 6. od 18.05.1999. – pročišćeni tekst i broj 8. od 07.07.1999. – ispravak)

MINISTARSTVO VANJSKIH POSLOVA

Na temelju članka 5. Zakona o potvrđivanju Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i protokola br. 1, 4, 6, 7 i 11 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (»Narodne novine - međunarodni ugovori«, broj 18/97), Ministarstvo vanjskih poslova Republike Hrvatske objavljuje pročišćene tekstove

KONVENCIJE ZA ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA I TEMELJNIH SLOBODA TE PROTOKOLA BR. 1, PROTOKOLA BR. 4, PROTOKOLA BR. 6 I PROTOKOLA BR. 7. UZ TU KONVENCIJU

I.

(1) S obzirom na to da je Protokol br. 11 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, objavljen u »Narodnim novinama - međunarodni ugovori« broj 18/1997, kojim se mijenjaju i dopunjuju sama Konvencija i protokoli broj 1, 4, 6 i 7 uz tu Konvenciju, stupio na snagu 1. studenoga 1998., te da su odnosne izmjene i dopune time postale sastavnim dijelom Konvencije i navedenih protokola, objavljenih u »Narodnim novinama - međunarodni ugovori« broj 18/1997. zajedno s izjavama Republike Hrvatske vezanim uz tadašnje članke 25. i 46. Konvencije i rezervom u skladu s tadašnjim člankom 65., a novim člankom 57. Konvencije, objavljuju se pročišćeni tekstovi:

1. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, sastavljene u Rimu 4. studenoga 1950.;
2. Protokola uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, sastavljenog u Parizu, 20. ožujka 1952.;
3. Protokola br. 4 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda o osiguranju određenih prava i sloboda uz ona uključena u Konvenciju i Protokol br. 1, sastavljenog u Strasbourgu 16. rujna 1963.;
4. Protokola br. 6 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda o ukidanju smrtne kazne, sastavljenog u Strasbourgu 28. travnja 1983.;
5. Protokola br. 7 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, sastavljenog u Strasbourgu 22. studenoga 1984.

(2) Tekst Konvencije navedene u ovoj točki pod br. 1. već je prije izmijenjen u skladu s odredbama Protokola br. 3 koji je stupio na snagu 21. rujna 1970., Protokola br. 5 koji je stupio na snagu 20. prosinca 1970. i Protokola br. 8 koji je stupio na snagu 1. siječnja 1990. Sadrži također tekst Protokola br. 2 koji, u skladu s člankom 5., stavkom 3. navedenog Protokola, čini sastavni dio Konvencije od 21. rujna 1970., kad je stupio na snagu. Sve odredbe koje su bile mijenjane ili dodavane tim protokolima zamjenjuju se Protokolom br. 11 od dana njegova stupanja na snagu 1. studenoga 1998., čime je ukinut Protokol br. 9 koji je stupio na snagu 1. listopada 1994.

II.

Pročišćeni tekstovi međunarodnih ugovora iz točke I. u izvorniku na engleskom i u prijevodu na hrvatski jezik glase:

KONVENCIJA ZA ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA I TEMELJNIH SLOBODA

Rim, 4. studenoga 1950.

Vlade potpisnice, članice Vijeća Europe, uzimajući u obzir Opću deklaraciju o ljudskim pravima koju je Opća skupština Ujedinjenih naroda proglasila 10. prosinca 1948.;

uzimajući u obzir da ta Deklaracija nastoji osigurati opće i djelotvorno priznanje i poštovanje u njoj proglašenih prava;

uzimajući u obzir da je cilj Vijeća Europe postizanje većeg jedinstva njegovih članica i da je jedan od načina postizanja toga cilja očuvanje i daljnje ostvarivanje ljudskih prava i temeljnih sloboda;

potvrđujući svoju duboku privrženost tim temeljnim slobodama koje su osnova pravde i mira u svijetu i koje su najbolje zaštićene istinskom političkom demokracijom, s jedne strane, te zajedničkim razumijevanjem i poštovanjem ljudskih prava o kojima te slobode ovise, s druge strane; odlučne, kao vlade europskih država koje su vođene istinskim duhom političkih ideala i tradicije poštovanja slobode i vladavine prava, koji su njihova zajednička baština, poduzeti početne korake da bi zajednički osigurale ostvarenje određenih prava utvrđenih Općom deklaracijom; sporazumjele su se kako slijedi:

Članak 1.

OBVEZA NA POŠTOVANJE LJUDSKIH PRAVA

Visoke ugovorne stranke osigurat će svakoj osobi pod svojom jurisdikcijom prava i slobode određene u odjeljku I. ove Konvencije.

ODJELJAK I.1 - *Prava i slobode*

Članak 2.

PRAVO NA ŽIVOT

1. Pravo svakoga na život zaštićeno je zakonom. Nitko ne smije biti namjerno lišen života osim u izvršenju sudske presude na smrtnu kaznu za kaznena djela za koje je ta kazna predviđena zakonom.

2. Nije u suprotnosti s odredbama ovoga članka lišenje života proizašlo iz upotrebe sile koja je bila nužno potrebna:

- a) pri obrani bilo koje osobe od protupravnog nasilja;
- b) pri zakonitom uhićenju ili pri spriječavanju bijega osobe zakonito lišene slobode;
- c) radi suzbijanja pobune ili ustanka u skladu sa zakonom.

Članak 3.

ZABRANA MUČENJA

Nitko se ne smije podvrgnuti mučenju ni nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kazni.

Članak 4.

ZABRANA ROPSTVA I PRISILNOG RADA

1. Nitko se ne smije držati u ropstvu ili ropstvu sličnom odnosu.

2. Nitko se ne smije siliti na prisilan ili obvezatan rad.

3. U svrhu tumačenja ovoga članka pojam "prisilni ili obvezatni rad" ne obuhvaća:

- a) svaki rad koji se u skladu s člankom 5. ove Konvencije zahtijeva od neke osobe na redovitom izdržavanju kazne ili za vrijeme uvjetnog otpusta na slobodu;
- b) svaku vojnu službu ili, u zemljama gdje se dopušta odbijanje obnašanja vojne službe zbog prigovora savjesti, drugu službu određenu umjesto obvezatne vojne službe;
- c) svaku službu koja se traži u slučaju nepogode ili nesreće koje ugrožavaju život i blagostanje zajednice;
- d) svaki rad ili službu koji su dio uobičajenih građanskih obveza.

Članak 5.

PRAVO NA SLOBODU I SIGURNOST

1. Svatko ima pravo na slobodu i na osobnu sigurnost. Nitko se ne smije lišiti slobode, osim u sljedećim slučajevima i u postupku propisanom zakonom:

- a) ako je zatvoren u skladu sa zakonom nakon presude nadležnog suda;
- b) ako je zakonito uhićen ili pritvoren zbog nepoštovanja zakonitog sudskog naloga radi osiguranja izvršenja neke zakonom propisane obveze;
- c) ako je zakonito uhićen ili pritvoren radi dovođenja nadležnoj sudbenoj vlasti kad postoji osnovana sumnja da je počinio kazneno djelo ili kad je razumno vjerovati da je to nužno radi spriječavanja izvršenja kaznenog djela ili bijega nakon njegova počinjenja;
- d) ako se radi o zakonitom zatvaranju maloljetnika radi izricanja odgojne mjere nadzora ili o njegovu zakonitom pritvoru radi dovođenja nadležnoj sudbenoj vlasti;
- e) ako se radi o zakonitom lišenju slobode osoba radi spriječavanja širenja zaraznih bolesti, o pritvaranju umobolnika, alkoholičara, ovisnika o drogi ili skitnica;

f) ako se radi o zakonitom uhićenju ili pritvoru neke osobe kako bi je se spriječilo da neovlašteno uđe u zemlju ili osobe protiv koje je u tijeku postupak protjerivanja ili izručenja.

2. Svatko tko je uhićen mora u najkraćem roku biti obaviješten, na jeziku koji razumije, o razlozima toga uhićenja i o svakoj optužbi protiv sebe.

3. Svatko uhićen ili pritvoren u uvjetima predviđenim stavkom 1. c) ovoga članka mora se u najkraćem roku izvesti pred suca, ili pred drugo zakonom određeno tijelo sudbene vlasti, i ima pravo u razumnom roku biti suđen ili pušten na slobodu do suđenja. Puštanje na slobodu može se uvjetovati davanjem jamstva da će ta osoba pristupiti suđenju.

4. Svatko tko je lišen slobode uhićenjem ili pritvaranjem ima pravo pokrenuti sudski postupak u kojem će se brzo odlučiti o zakonitosti njegova pritvaranja ili o njegovu puštanju na slobodu ako je pritvaranje bilo nezakonito.

5. Svatko tko je žrtva uhićenja ili pritvaranja suprotno odredbama ovoga članka ima izvršivo pravo na odštetu.

Članak 6.

PRAVO NA POŠTENO SUĐENJE

1. Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi ili u slučaju podizanja optužnice za kazneno djelo protiv njega svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično, javno i u razumnom roku ispita njegov slučaj. Presuda se mora izreći javno, ali se sredstva priopćavanja i javnost mogu isključiti iz cijele rasprave ili njezinog dijela zbog razloga koji su nužni u demokratskom društvu radi interesa morala, javnog reda ili državne sigurnosti, kad interesi maloljetnika ili privatnog života stranaka to traže, ili u opsegu koji je po mišljenju suda bezuvjetno potreban u posebnim okolnostima gdje bi javnost mogla biti štetna za interes pravde.

2. Svatko optužen za kazneno djelo smatrat će se nevinim sve dok mu se ne dokaže krivnja u skladu sa zakonom.

3. Svatko optužen za kazneno djelo ima najmanje sljedeća prava:

a) da u najkraćem roku bude obaviješten, potanko i na jeziku koji razumije, o prirodi i razlozima optužbe koja se podiže protiv njega;

b) da ima odgovarajuće vrijeme i mogućnost za pripremu svoje obrane;

c) da se brani sam ili uz branitelja po vlastitom izboru, a ako nema dovoljno sredstava platiti branitelja, ima pravo na besplatnog branitelja, kad to nalažu interesi pravde;

d) da ispituje ili daje ispitati svjedoke optužbe i da se osigura prisustvo i ispitivanje svjedoka obrane pod istim uvjetima kao i svjedoka optužbe;

e) besplatnu pomoć tumača ako ne razumije ili ne govori jezik koji se upotrebljava u sudu.

Članak 7.

NEMA KAZNE BEZ ZAKONA

1. Nitko ne može biti proglašen krivim za kazneno djelo počinjeno činom ili propustom koji, u času počinjenja, po unutarnjem ili po međunarodnom pravu nisu bili predviđeni kao kazneno djelo. Isto se tako ne može odrediti teža kazna od one koja je bila primjenjiva u času kad je kazneno djelo počinjeno.

2. Ovaj članak ne priječi suđenje ili kažnjavanje bilo koje osobe za neki čin ili propust koji je u času počinjenja predstavljao kazneno djelo u skladu s općim načelima prava priznatim od civiliziranih naroda.

Članak 8.

PRAVO NA POŠTOVANJE PRIVATNOG I OBITELJSKOG ŽIVOTA

1. Svatko ima pravo na poštovanje svoga privatnog i obiteljskog života, doma i dopisivanja.

2. Javna vlast se neće miješati u ostvarivanje tog prava, osim u skladu sa zakonom i ako je u demokratskom društvu nužno radi interesa državne sigurnosti, javnog reda i mira, ili gospodarske dobrobiti zemlje, te radi spriječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih.

Članak 9.

SLOBODA MIŠLJENJA, SAVJESTI I VJEROISPOVIJEDI

1. Svatko ima pravo na slobodu mišljenja, savjesti i vjeroispovijedi; to pravo uključuje slobodu da se promijeni vjeroispovijed ili uvjerenje i slobodu da se pojedinačno ili u zajednici s drugima, javno ili

privatno, iskazuje svoju vjeroispovijed ili uvjerenje bogoslužjem, poučavanjem, praktičnim vršenjem i obredima.

2. Sloboda iskazivanja vjeroispovijedi ili uvjerenja podvrgnut će se samo takvim ograničenjima koja su propisana zakonom i koja su u demokratskom društvu nužna radi interesa javnog reda i mira, zaštite javnog reda, zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih.

Članak 10.

SLOBODA IZRAŽAVANJA

1. Svatko ima pravo na slobodu izražavanja. To pravo obuhvaća slobodu mišljenja i slobodu primanja i širenja informacija i ideja bez miješanja javne vlasti i bez obzira na granice. Ovaj članak ne sprječava države da podvrgnu režimu dozvola ustanove koje obavljaju djelatnosti radija ili televizije te kinematografsku djelatnost.

2. Kako ostvarivanje tih sloboda obuhvaća dužnosti i odgovornosti, ono može biti podvrgnuto formalnostima, uvjetima, ograničenjima ili kaznama propisanim zakonom, koji su u demokratskom društvu nužni radi interesa državne sigurnosti, teritorijalne cjelovitosti ili javnog reda i mira, radi spriječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala, radi zaštite ugleda ili prava drugih, radi spriječavanja odavanja povjerljivih informacija ili radi očuvanja autoriteta i nepristranosti sudbene vlasti.

Članak 11.

SLOBODA OKUPLJANJA I UDRUŽIVANJA

1. Svatko ima pravo na slobodu mirnog okupljanja i slobodu udruživanja s drugima, uključujući pravo osnivati sindikate ili im pristupati radi zaštite svojih interesa.

2. Ne mogu se postavljati nikakva ograničenja ostvarivanju tih prava, osim onih koja su propisana zakonom i koja su u demokratskom društvu nužna radi interesa državne sigurnosti ili javnog reda i mira, radi spriječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih. Ovaj članak ne zabranjuje da se nameću zakonska ograničenja u ostvarivanju tih prava pripadnicima oružanih snaga, policije ili državne uprave.

Članak 12.

PRAVO NA BRAK

Muškarci i žene u dobi za sklapanje braka imaju pravo stupiti u brak i osnovati obitelj, u skladu s domaćim zakonima koji uređuju ostvarenje tog prava.

Članak 13.

PRAVO NA DJELOTVORAN PRAVNI LIJEK

Svatko čija su prava i slobode koje su priznate u ovoj Konvenciji povrijeđene ima pravo na djelotvorna pravna sredstva pred domaćim državnim tijelom čak i u slučaju kad su povredu počinile osobe koje su djelovale u službenom svojstvu.

Članak 14.

ZABRANA DISKRIMINACIJE

Uživanje prava i sloboda koje su priznate u ovoj Konvenciji osigurat će se bez diskriminacije na bilo kojoj osnovi, kao što je spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijed, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili društveno podrijetlo, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje ili druga okolnost.

Članak 15.

DEROGIRANJE U VRIJEME IZVANREDNOG STANJA

1. U vrijeme rata ili drugog izvanrednog stanja koje ugrožava opstanak naroda svaka visoka ugovorna stranka može, u opsegu koji je strogo određen potrebama tih izvanrednih prilika, poduzeti mjere koje derogiraju njezine obveze iz ove Konvencije, uz uvjet da te mjere nisu nespojive s njezinim ostalim obvezama po međunarodnom pravu.

2. Na temelju te odredbe ne može se derogirati članak 2., osim za slučajeve smrti prouzročene zakonitim ratnim činima, niti članci 3., 4. (stavak 1.) i 7.

3. Svaka visoka ugovorna stranka koja se posluži tim pravom derogiranja svojih obveza mora glavnog tajnika Vijeća Europe u cijelosti obavijestiti o mjerama koje je poduzela i o razlozima radi kojih je

to učinila. Ona će također obavijestiti glavnog tajnika Vijeća Europe o prestanku djelovanja tih mjera i o ponovnoj punoj primjeni svih odredaba ove Konvencije.

Članak 16.

OGRAIČENJA POLITIČKE DJELATNOSTI STRANACA

Ništa u člancima 10., 11. i 14. neće se smatrati kao da sprječava visoke ugovorne stranke u nametanju ograničenja političkoj djelatnosti stranaca.

Članak 17.

ZABRANA ZLOUPOTREBE PRAVA

Ništa se u ovoj Konvenciji ne može tumačiti kao da uključuje za bilo koju državu, skupinu ili pojedinca neko pravo da se upusti u neku djelatnost ili da izvrši neki čin koji bi smjerali na uništenje prava ili sloboda priznatih u ovoj Konvenciji ili na njihovo ograničenje u većoj mjeri nego što se u njoj predviđa.

Članak 18.

GRANICE PRIMJENE OGRAIČENJA PRAVA

Ograničenja prava i sloboda dopuštena ovom Konvencijom neće se primjenjivati u druge svrhe osim onih za koje su propisana.

ODJELJAK II. - *Europski sud za ljudska prava*

Članak 19.

USTANOVLJENJE SUDA

Radi osiguranja poštovanja obveza koje su visoke ugovorne stranke preuzele Konvencijom i dodatnim protokolima, ustanovljuje se Europski sud za ljudska prava, dalje: "Sud". On djeluje kao stalni Sud.

Članak 20.

BROJ SUDACA

Sud se sastoji od broja sudaca jednakog broju visokih ugovornih stranaka.

Članak 21.

UVJETI ZA OBAVLJANJE SLUŽBE

1. Suci moraju biti visokog moralnog ugleda i ispunjavati uvjete što se traže za obavljanje visokih sudačkih služba, ili pravnici priznati kao ugledni stručnjaci.
2. Suci djeluju u Sudu u osobnom svojstvu.
3. Tijekom svoga mandata suci ne mogu obavljati nikakve djelatnosti koje bi bile inkompatibilne s njihovom neovisnosti, nepristranosti ili sa zahtjevom punog radnog vremena njihove službe; o svim pitanjima koja proizađu iz primjene ovoga stavka odlučuje Sud.

Članak 22.

IZBOR SUDACA

1. Suce u ime svake visoke ugovorne stranke bira Parlamentarna skupština većinom glasova, s liste od tri kandidata koje predlaže visoka ugovorna stranka.
2. Isti se postupak primjenjuje pri popunjavanju Suda u slučaju pristupa novih visokih ugovornih stranaka i pri popunjavanju ispraznjenih mjesta.

Članak 23.

TRAJANJE MANDATA

1. Suci se biraju na razdoblje od šest godina. Oni se mogu ponovno birati. Međutim, mandat polovice sudaca izabranih na prvom izboru istječe na kraju treće godine.
2. Suci čiji mandat istječe krajem početnog razdoblja od tri godine određuju se ždrijebom što ga vuče glavni tajnik Vijeća Europe neposredno nakon njihova izbora.
3. Da bi se, koliko je to moguće, osiguralo obnavljanje mandata polovice sudaca svake tri godine, Parlamentarna skupština može prije pristupanja svakom sljedećem izboru odlučiti da mandat jednog suca ili

mandati više sudaca koji se imaju izabrati ne traje šest godina, ali da ne bude duži od devet ni kraći od tri godine.

4. U slučajevima kad se radi o više od jednoga mandata, a Parlamentarna skupština primjenjuje prethodni stavak, mandati će se rasporediti ždrijebom što ga vuče glavni tajnik Vijeća Europe neposredno nakon izbora.

5. Sudac izabran na mjesto suca kojemu mandat još nije istekao završava razdoblje mandata svog prethodnika.

6. Mandat sudaca istječe kad navrš 70 godina.

7. Suci ostaju na dužnosti dok ne budu zamijenjeni. Međutim, oni nastavljaju rješavanje slučajeva što su ih bili započeli.

Članak 24.

RAZRJEŠENJE SUDACA

Sudac ne može biti razriješen svoje službe osim ako ostali suci dvotrećinskom većinom odluče da je on prestao ispunjavati tražene uvjete.

Članak 25.

TAJNIŠTVO I PRAVNI SURADNICI

Sud ima Tajništvo čije se funkcije i organizacija propisuju poslovníkom Suda. Sudu u radu pomažu pravni suradnici.

Članak 26.

PLENARNA SJEDNICA

Sud u plenarnoj sjednici:

a) bira svoga predsjednika i jednog ili dva potpredsjednika na razdoblje od tri godine; oni se mogu ponovno birati;

b) osniva vijeća za određeno razdoblje;

c) bira predsjednike sudskih vijeća; oni se mogu ponovno birati;

d) usvaja poslovnik Suda, i

e) bira tajnika i jednog ili više zamjenika tajnika.

Članak 27.

ODBORI, VIJEĆA I VELIKO VIJEĆE

1. Sud razmatra slućajeve koji su mu podneseni u odborima od tri suca, u vijećima od sedam sudaca i u velikom vijeću od sedamnaest sudaca. Sudska vijeća osnivaju odbore za određeno razdoblje.

2. U vijeće i veliko vijeće ulazi, po službenoj dužnosti, sudac koji je izabran u ime zainteresirane stranke ili, ako takvoga nema ili je sprijećen, u svojstvu suca, osoba koju ta država izabere.

3. Veliko vijeće uključuje i predsjednika suda, potpredsjednike, predsjednike vijeća i ostale suce izabrane u skladu s poslovnikom Suda. Kad veliko vijeće razmatra neki slućaj na temelju članka 43., niti jedan sudac iz vijeća koje je donijelo presudu ne može sudjelovati u radu velikog vijeća, s izuzetkom predsjednika vijeća i suca izabranog u ime države stranke o kojoj se radi.

Članak 28.

PROGLAŠAVANJE ZAHTJEVA NEDOPUŠTENIM OD STRANE ODBORA

Odbor može jednoglasnom odlukom proglasiti nedopuštenim ili brisati s liste slućajeva pojedinaćni zahtjev podnesen na temelju članka 34.. kad takvu odluku može donijeti bez daljnjeg razmatranja. Odluka je konaćna.

Članak 29.

ODLUKE VIJEĆA O DOPUŠTENOSTI I OSNOVANOSTI

1. Ako nije donesena odluka na temelju članka 28., vijeće odlučuje o dopuštenosti i osnovanosti pojedinaćnih zahtjeva podnesenih na temelju članka 34.

2. Vijeće odlučuje o dopuštenosti i osnovanosti međudržavnih zahtjeva podnesenih na temelju članka 33.

3. Odluka o dopuštenosti donosi se odvojeno, osim ako Sud, u iznimnim slućajevima, odlući drukćije.

Članak 30.

USTUPANJE NADLEŽNOSTI VELIKOM VIJEĆU

Ako se pri razmatranju slučaja pred vijećem pojavi neko važno pitanje koje utječe na tumačenje Konvencije ili dodatnih protokola, ili ako rješenje nekog pitanja pred vijećem može dovesti do rezultata koji je nespojiv s prije donesenom presudom Suda, vijeće može, u bilo kojem času prije donošenja presude, ustupiti nadležnost velikom vijeću, osim ako jedna od stranaka spora tome prigovori.

Članak 31.

OVLASTI VELIKOG VIJEĆA

Veliko vijeće:

- a) odlučuje o zahtjevima podnesenima na temelju članka 33. ili članka 34. kad je vijeće prepustilo nadležnost prema članku 30., ili kad mu je slučaj podnesen na temelju članka 43., te
- b) razmatra zahtjeve za savjetodavnim mišljenjima podnesene na temelju članka 47.

Članak 32.

NADLEŽNOST SUDA

1. Nadležnost Suda proteže se na sve predmete glede tumačenja i primjene Konvencije i dodatnih protokola što su mu podneseni kao što je određeno u člancima 33., 34. i 47.
2. U slučaju spora o nadležnosti Suda odlučuje Sud.

Članak 33.

MEĐUDRŽAVNI SPOROVI

Svaka visoka ugovorna stranka može se obratiti Sudu povodom svake navodne povrede odredaba Konvencije i dodatnih protokola od strane druge visoke ugovorne stranke.

Članak 34.

POJEDINAČNI ZAHTJEVI

Sud može primiti zahtjeve bilo koje fizičke osobe, nevladine organizacije ili skupine pojedinaca koji tvrde da su žrtve povrede prava priznatih u ovoj Konvenciji ili dodatnim protokolima što ih je počinila jedna visoka ugovorna stranka. Visoke ugovorne stranke obvezuju se da ni na koji način neće sprječavati djelotvorno vršenje toga prava.

Članak 35.

UVJETI DOPUŠTENOSTI

1. Sud može razmatrati predmet samo nakon što su iscrpljena sva raspoloživa domaća pravna sredstva, u skladu s općeprihvaćenim pravilima međunarodnog prava i unutar razdoblja od šest mjeseci od dana donošenja konačne odluke.
2. Sud neće razmatrati niti jedan pojedinačni zahtjev podnesen na temelju članka 34. koji je:
  - a) anonim; ili
  - b) u osnovi isti kao neki predmet što ga je Sud već ispitivao, ili koji je već podvrgnut nekom drugom međunarodnom postupku istrage ili rješavanja te ako ne sadrži nikakve nove relevantne činjenice.
3. Sud će proglasiti nedopuštenim svaki pojedinačni zahtjev podnesen na temelju članka 34. koji smatra inkompatibilnim s odredbama Konvencije i dodatnih protokola, očitо neosnovanim ili zloupotrebom prava na podnošenje zahtjeva.
4. Sud će odbaciti svaki zahtjev koji smatra nedopuštenim na temelju ovoga članka. Takva odluka može biti donesena u bilo kojem stadiju postupka.

Članak 36.

INTERVENCIJA TREĆE STRANKE

1. U svim slučajevima koji se razmatraju pred vijećem ili velikim vijećem visoka ugovorna stranka čiji je državljanin podnositelj zahtjeva ima pravo podnositi pisana očitovanja i sudjelovati u raspravi.
2. Predsjednik Suda može, u interesu pravilnog suđenja, pozvati svaku visoku ugovornu stranku koja nije stranka u postupku ili svaku zainteresiranu osobu koja nije podnositelj zahtjeva da podnesu pisana očitovanja ili da sudjeluju u raspravi.

Članak 37.

BRISANJE ZAHTJEVA S LISTE

1. Sud može u svakom stadiju postupka odlučiti da izbriše neki zahtjev s liste slučajeva kad okolnosti dovode do zaključka:

- a) da podnositelj ne namjerava ustrajati u svojem zahtjevu, ili
- b) da je predmet riješen, ili
- c) da iz nekog drugog razloga koji utvrdi Sud više nije opravdano nastaviti s daljnjim ispitivanjem zahtjeva.

Međutim, Sud će nastaviti ispitivanje zahtjeva ako to traže interesi poštovanja ljudskih prava zajamčenih Konvencijom i dodatnim protokolima.

2. Sud može odlučiti da vrati zahtjev na svoju listu slučajeva ako smatra da to okolnosti opravdavaju.

Članak 38.

RAZMATRANJE SLUČAJA I POSTUPAK POSTIZANJA PRIJATELJSKOG RJEŠENJA

1. Ako Sud zahtjev proglasi dopuštenim, on će:

- a) nastaviti s ispitivanjem slučaja, zajedno s predstavnicima stranaka, i ako bude potrebno, provesti istragu za čije će djelotvorno provođenje zainteresirane države pružiti svu potrebnu suradnju;
- b) staviti se na raspolaganje zainteresiranim strankama kako bi se postiglo prijateljsko rješenje predmeta na temelju poštovanja ljudskih prava kako ih priznaju Konvencija i dodatni protokoli.

2. Postupci prema stavku 1. b) povjerljive su prirode.

Članak 39.

POSTIZANJE PRIJATELJSKOG RJEŠENJA

Ako je postignuto prijateljsko rješenje, Sud će izbrisati slučaj sa svoje liste odlukom koja će sadržavati kratku izjavu o činjenicama i postignutom rješenju.

Članak 40.

JAVNOST RASPRAVA I PRISTUP DOKUMENTIMA

1. Rasprave su javne, osim kad Sud u iznimnim slučajevima drukčije odluči.
2. Dokumenti položeni kod tajnika dostupni su javnosti, osim kad predsjednik Suda drukčije odluči.

Članak 41.

PRAVEDNA NAKNADA

Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarne pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci.

Članak 42.

PRESUDE VIJEĆA

Presude vijeća postaju konačne u skladu s odredbama članka 44., stavak 2.

Članak 43.

PODNOŠENJE VELIKOM VIJEĆU

1. U razdoblju od tri mjeseca nakon dana donošenja presude vijeća, svaka stranka spora može, u iznimnim slučajevima, zahtijevati podnošenje slučaja velikom vijeću.

2. Odbor od pet sudaca velikog vijeća prihvatit će zahtjev ako slučaj postavlja neko važno pitanje koje utječe na tumačenje ili primjenu Konvencije ili dodatnih protokola ili neki ozbiljan problem općeg značenja.

3. Ako odbor prihvati zahtjev, veliko će vijeće riješiti slučaj presudom.

Članak 44.

KONAČNE PRESUDE

1. Presuda velikog vijeća je konačna.

2. Presuda vijeća je konačna:

- a) kad stranke izjave da neće uložiti zahtjev za podnošenje slučaja velikom vijeću; ili

- b) tri mjeseca nakon dana donošenja presude, ako nije uložena zahtjev za podnošenje slučaja velikom vijeću; ili
- c) kad odbor velikoga vijeća odbije zahtjev o podnošenju na temelju članka 43.
3. Konačna se presuda objavljuje.

Članak 45.

OBRAZLOŽENJE PRESUDA I ODLUKA

1. Presude i odluke o proglašenju zahtjeva dopuštenim ili nedopuštenim trebaju biti obrazložene.
2. Ako presuda u cijelosti ili djelomično ne izražava jednoglasno mišljenje sudaca, svaki sudac ima pravo da daje posebno mišljenje.

Članak 46.

OBVEZATNA SNAGA I IZVRŠENJE PRESUDA

1. Visoke se ugovorne stranke obvezuju da će se podvrgnuti konačnoj presudi Suda u svakom sporu u kojem su stranke.
2. Konačna presuda Suda dostavlja se Odboru ministara, koji nadzire njezino izvršenje.

Članak 47.

SAVJETODAVNA MIŠLJENJA

1. Sud može, na zahtjev Odbora ministara, davati savjetodavna mišljenja o pravnim pitanjima glede tumačenja Konvencije i dodatnih protokola.
2. Takva se mišljenja ne smiju odnositi na pitanja vezana uz sadržaj ili domašaj prava i sloboda određenih u odjeljku I. Konvencije i dodatnim protokolima, ili na bilo koje drugo pitanje koje bi Sud ili Odbor ministara mogli razmatrati na temelju nekog postupka koji je započeo u skladu s Konvencijom.
3. Odluke Odbora ministara da od Suda traži neko savjetodavno mišljenje donose se većinom glasova predstavnika koji imaju pravo djelovati u Odboru.

Članak 48.

SAVJETODAVNA NADLEŽNOST SUDA

Sud odlučuje je li zahtjev za savjetodavnim mišljenjem koji je podnio Odbor ministara unutar njegove nadležnosti kako je određuje članak 47.

Članak 49.

OBRAZLOŽENJE SAVJETODAVNIH MIŠLJENJA

1. Savjetodavna mišljenja Suda trebaju biti obrazložena.
2. Ako savjetodavno mišljenje u cijelosti ili djelomično ne izražava jednoglasno mišljenje sudaca, svaki sudac ima pravo da daje posebno mišljenje.
3. Savjetodavna mišljenja Suda upućuju se Odboru ministara.

Članak 50.

TROŠKOVI SUDA

Troškove Suda snosi Vijeće Europe.

Članak 51.

POVLASTICE I IMUNITETI SUDACA

Suci uživaju za vrijeme vršenja svojih funkcija povlastice i imunitete predviđene člankom 40. Statuta Vijeća Europe te sporazumima sklopljenim na temelju tog članka.

ODJELJAK III. - *Mješovite odredbe*

Članak 52.

UPITI GLAVNOG TAJNIKA

Na zahtjev glavnog tajnika Vijeća Europe svaka visoka ugovorna stranka dostavit će objašnjenje o načinu na koji njezino unutarnje pravo osigurava djelotvornu primjenu svih odredaba Konvencije.

Članak 53.

OSIGURANJE POSTOJEĆIH LJUDSKIH PRAVA

Ništa u ovoj Konvenciji neće se tumačiti kao da ograničava ili ukida bilo koje ljudsko pravo i temeljnu slobodu koji su priznati zakonima neke visoke ugovorne stranke ili bilo kojim drugim sporazumom kojega je ona stranka.

Članak 54.

OVLASTI ODBORA MINISTARA

Ništa u ovoj Konvenciji ne ograničuje ovlasti Odbora ministara povjerene mu Statutom Vijeća Europe.

Članak 55.

ISKLJUČENJE DRUGIH SREDSTAVA RJEŠAVANJA SPOROVA

Visoke ugovorne stranke sporazumne su da se, osim u slučaju posebnog sporazuma, neće pozivati na ugovore, konvencije ili izjave koji su između njih na snazi kako bi neki spor proizašao iz tumačenja ili primjene ove Konvencije tužbom podvrgle rješavanju putem nekog drugog sredstva osim onih koja su predviđena ovom Konvencijom.

Članak 56.

TERITORIJALNA PRIMJENA

1. Svaka država može, prilikom ratifikacije ili u bilo kojem kasnijem času, notifikacijom upućenom glavnom tajniku Vijeća Europe izjaviti da će se ova Konvencija, podložno stavku 4. ovoga članka, primjenjivati na sva ili na neka područja za čije je međunarodne odnose ona odgovorna.

2. Konvencija će se primjenjivati na području ili područjima navedenim u notifikaciji od tridesetoga dana nakon što glavni tajnik Vijeća Europe primi tu notifikaciju.

3. Na tim će se područjima odredbe ove Konvencije primjenjivati vodeći računa o lokalnim uvjetima.

4. Svaka država koja je dala izjavu u skladu sa stavkom 1. ovoga članka može naknadno u svakom času izjaviti da za jedno ili više područja na koja se izjava odnosi, prihvaća nadležnost Suda da prima tužbe fizičkih osoba, nevladinih organizacija ili skupina pojedinaca u skladu s člankom 43. ove Konvencije.

Članak 57.

REZERVE

1. Prilikom potpisivanja ove Konvencije ili polaganja isprave o njezinoj ratifikaciji svaka država može staviti rezervu na određenu odredbu ove Konvencije ukoliko neki zakon koji je u tom času na snazi na njezinom području nije u skladu s tom odredbom. Na temelju ovoga članka nije dozvoljeno stavljanje rezervi opće naravi.

2. Svaka rezerva stavljena na temelju ovoga članka treba sadržavati kratak prikaz zakona na koji se odnosi.

Članak 58.

OTKAZIVANJE

1. Visoka ugovorna stranka može otkazati ovu Konvenciju samo nakon isteka roka od pet godina od dana kad je ona postala stranka Konvencije i šest mjeseci nakon što je svoju namjeru da otkáže Konvenciju notificirala glavnom tajniku Vijeća Europe, koji će o tome obavijestiti druge visoke ugovorne stranke.

2. Takvo otkazivanje ne može dotičnu visoku ugovornu stranku osloboditi njezinih obveza na temelju ove Konvencije u odnosu na bilo koji čin koji bi mogao predstavljati kršenje tih obveza, a koji je ona poduzela prije dana od kojega je otkazivanje postalo pravovaljano.

3. Uz istu rezervu prestaje biti strankom ove Konvencije svaka visoka ugovorna stranka koja prestaje biti članicom Vijeća Europe.

4. Konvencija se može otkazati, u skladu s odredbama prethodnih stavaka, glede svakog područja na koje je njezina primjena protegnuta na temelju članka 56.

Članak 59.

POTPISIVANJE I RATIFIKACIJA

1. Ova će Konvencija biti otvorena za potpisivanje članicama Vijeća Europe. Ona podliježe ratifikaciji. Ratifikacije se polažu kod glavnog tajnika Vijeća Europe.

2. Ova Konvencija stupa na snagu nakon polaganja deset isprava o ratifikaciji.

3. Za svaku potpisnicu koja je naknadno ratificira Konvencija stupa na snagu na dan polaganja njezine isprave o ratifikaciji.

4. Glavni tajnik Vijeća Europe notificirat će svakom članu Vijeća Europe stupanje na snagu Konvencije, imena visokih ugovornih stranaka koje su je ratificirale i polaganje svih isprava o ratifikaciji do kojih naknadno dođe.

Sastavljeno u Rimu 4. studenoga 1950., na engleskom i francuskom, s tim da su oba teksta jednako vjerodostojna, u jednom primjerku koji će se položiti u arhiv Vijeća Europe. Glavni tajnik Vijeća Europe dostavit će ovjerovljene prijepise svim potpisnicama.

PROTOKOL
uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda
Pariz, 20. ožujka 1952.

Vlade potpisnice ovoga Protokola, članice Vijeća Europe, odlučne da poduzmu potrebne mjere da bi zajednički osigurale ostvarenje određenih prava i sloboda uz ona koja su već uključena u odjeljku I. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, potpisane u Rimu 4. studenoga 1950. (dalje: "Konvencija"), sporazumjele su se kako slijedi:

Članak 1.

ZAŠTITA VLASNIŠTVA

1. Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno uživanje svojega vlasništva. Nitko se ne smije lišiti svoga vlasništva, osim u javnom interesu, i to samo uz uvjete predviđene zakonom i općim načelima međunarodnoga prava.

2. Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primijeni zakone koje smatra potrebnima da bi uredila upotrebu vlasništva u skladu s općim interesom ili za osiguranje plaćanja poreza ili drugih doprinosa ili kazni.

Članak 2.

PRAVO NA OBRAZOVANJE

Nikome neće biti uskraćeno pravo na obrazovanje. U obavljanju svojih funkcija povezanih s odgojem i poučavanjem država će poštovati pravo roditelja da osiguraju odgoj i poučavanje u skladu sa svojim vjerskim i filozofskim uvjerenjima.

Članak 3.

PRAVO NA SLOBODNE IZBORE

Visoke ugovorne stranke obvezuju se da će u razumnim razdobljima provoditi slobodne izbore tajnim glasovanjem, u uvjetima koji osiguravaju slobodno izražavanje mišljenja naroda pri izboru zakonodavnih tijela.

Članak 4.

TERITORIJALNA PRIMJENA

1. Svaka visoka ugovorna stranka može prilikom potpisivanja ili ratifikacije, ili u bilo kojem kasnijem času, priopćiti glavnom tajniku Vijeća Europe izjavu o tome u kojoj se mjeri obvezuje da će odredbe ovoga Protokola primjenjivati na područja, navedena u izjavi, za čije je međunarodne odnose ona odgovorna.

2. Svaka visoka ugovorna stranka koja je priopćila izjavu u smislu prethodnoga stavka može povremeno priopćiti novu izjavu kojom mijenja uvjete bilo koje ranije izjave ili izjavljuje da prestaje s primjenom odredaba ovoga Protokola u odnosu na bilo koje područje.

3. Izjava dana u skladu s ovim člankom vrijedi kao da je dana u skladu sa stavkom 1. članka 56. Konvencije.

Članak 5.

ODNOS PREMA KONVENCIJI

Visoke ugovorne stranke smatraju odredbe članaka 1., 2., 3. i 4. ovoga Protokola dopunskim člancima uz Konvenciju i sve će se odredbe Konvencije primjenjivati u skladu s time.

Članak 6.

POTPISIVANJE I RATIFIKACIJA

1. Ovaj će Protokol biti otvoren za potpisivanje članicama Vijeća Europe koje su potpisnice Konvencije. Protokol podliježe ratifikaciji prilikom, ili nakon, ratifikacije Konvencije. Stupa na snagu nakon polaganja deset isprava o ratifikaciji. Za svaku potpisnicu koja ga naknadno ratificira Protokol stupa na snagu na dan polaganja njezine isprave o ratifikaciji.

2. Isprave o ratifikaciji polažu se kod glavnog tajnika Vijeća Europe, koji će notificirati svim članicama imena država koje su ratificirale Protokol.

Sastavljeno u Parizu 20. ožujka 1952., na engleskom i francuskom, s tim da su oba teksta jednako vjerodostojna, u jednom primjerku koji će se položiti u arhiv Vijeća Europe. Glavni tajnik dostavit će ovjerovljene prijepise svakoj vladi potpisnici.

PROTOKOL br. 4

uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda o osiguranju određenih prava i sloboda uz ona uključena u Konvenciju i Protokol br. 1

Strasbourg, 16. rujna 1963.

Vlade potpisnice ovoga Protokola, članice Vijeća Europe, odlučne da poduzmu potrebne mjere da bi zajednički osigurale ostvarenje određenih prava i sloboda uz ona koja su već uključena u odjeljku I. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, potpisane u Rimu 4. studenoga 1950. (dalje: "Konvencija") i u člancima 1. do 3. Protokola br. 1 uz Konvenciju potpisanog u Parizu 20. ožujka 1952., sporazumjele su se kako slijedi:

Članak 1.

ZABRANA DUŽNIČKOG ZATVORA

Nitko se ne smije lišiti slobode samo na temelju nesposobnosti da ispuni ugovornu obvezu.

Članak 2.

SLOBODA KRETANJA

1. Svatko tko se zakonito nalazi na području neke države ima pravo na slobodu kretanja i slobodni izbor svojega boravišta na tom području.

2. Svatko je slobodan napustiti bilo koju zemlju, uključujući i svoju vlastitu.

3. Ne mogu se postavljati nikakva ograničenja ostvarivanju tih prava, osim ona koja su u skladu sa zakonom i koja su u demokratskom društvu nužna radi interesa državne sigurnosti ili javnog reda i mira, za održavanje javnog poretka, radi sprječavanja zločina, radi zaštite zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih.

4. Prava utvrđena u stavku 1. mogu također biti podvrgnuta, u određenim dijelovima područja, ograničenjima utvrđenima u skladu sa zakonom i koja su opravdana zaštitom javnog interesa u demokratskom društvu.

Članak 3.

ZABRANA PROTJERIVANJA VLASTITIH DRŽAVLJANA

1. Nitko ne smije biti protjeran, upotrebom bilo pojedinačnih bilo kolektivnih mjera, s područja države čije je državljanin.

2. Nitko ne smije biti lišen prava da uđe na područje države čiji je državljanin.

Članak 4.

ZABRANA KOLEKTIVNOG PROTJERIVANJA STRANACA

Kolektivno protjerivanje stranaca je zabranjeno.

Članak 5.

TERITORIJALNA PRIMJENA

1. Svaka visoka ugovorna stranka može prilikom potpisivanja ili ratifikacije, ili u bilo kojem kasnijem času, priopćiti glavnom tajniku Vijeća Europe izjavu o tome u kojoj se mjeri obvezuje da će odredbe ovoga Protokola primjenjivati na područja, navedena u izjavi, za čije je međunarodne odnose ona odgovorna.

2. Svaka visoka ugovorna stranka koja je priopćila izjavu u smislu prethodnoga stavka može povremeno priopćiti novu izjavu kojom mijenja uvjete ranije izjave ili izjavljuje da prestaje s primjenom odredaba ovoga Protokola u odnosu na bilo koje područje.

3. Izjava dana u skladu s ovim člankom vrijedi kao da je dana u skladu sa stavkom 1. članka 56. Konvencije.

4. Područje bilo koje države na koje se ovaj Protokol primjenjuje temeljem ratifikacije ili prihvata te države i svako područje na koje se ovaj Protokol primjenjuje temeljem izjave te države dane na temelju ovoga članka mogu se smatrati zasebnim područjima u svrhu upućivanja na područje neke države u člancima 2. i 3.

5. Svaka država koja je dala izjavu u skladu sa stavkom 1. ili 2. ovoga članka može, u bilo kojem kasnijem času, u ime jednog ili više područja na koja se izjava odnosi, izjaviti da prihvaća nadležnost Suda da prima zahtjeve pojedinaca, nevladinih organizacija ili skupina pojedinaca kako je predviđeno u članku 34. Konvencije glede svih članaka ili bilo kojeg članka od 1. do 4. ovoga Protokola.

Članak 6.

ODNOS PREMA KONVENCIJI

Visoke ugovorne stranke smatraju odredbe članaka 1. do 5. ovoga Protokola dopunskim člancima uz Konvenciju i sve će se odredbe Konvencije primjenjivati u skladu s time.

Članak 7.

POTPISIVANJE I RATIFIKACIJA

1. Ovaj će Protokol biti otvoren za potpisivanje članicama Vijeća Europe koje su potpisnice Konvencije. Protokol podliježe ratifikaciji prilikom, ili nakon, ratifikacije Konvencije. On stupa na snagu nakon polaganja pet isprava o ratifikaciji. Za svaku potpisnicu koja ga naknadno ratificira Protokol stupa na snagu na dan polaganja njezine isprave o ratifikaciji.

2. Isprave o ratifikaciji polažu se kod glavnog tajnika Vijeća Europe, koji će notificirati svim članicama imena država koje su ratificirale Protokol.

U potvrdu toga su potpisani, propisno ovlašteni, potpisali ovaj Protokol.

Sastavljeno u Strasbourgu 16. rujna 1963., na engleskom i francuskom, s tim da su oba teksta jednako vjerodostojna, u jednom primjerku koji će se položiti u arhiv Vijeća Europe. Glavni tajnik Vijeća Europe dostavit će ovjerovljene prijepise svakoj državi potpisnici.

PROTOKOL br. 6

uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda o ukidanju smrtne kazne

Strasbourg, 28. travnja 1983.

Države članice Vijeća Europe, potpisnice ovoga Protokola uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda potpisane u Rimu 4. studenoga 1950. (dalje: "Konvencija"), uzimajući u obzir da promjene do kojih je došlo u više država članica Vijeća Europe izražavaju opću tendenciju u prilog ukidanju smrtne kazne, sporazumjele su se kako slijedi:

Članak 1.

UKIDANJE SMRTNE KAZNE

Smrtna kazna se ukida. Nitko ne smije biti osuđen na takvu kaznu ili pogubljen.

Članak 2.

SMRTNA KAZNA U VRIJEME RATA

Neka država može zakonom predvidjeti smrtnu kaznu za djela počinjena u vrijeme rata ili neposredne ratne opasnosti; takva se kazna može primijeniti samo u zakonom određenim slučajevima i u skladu s odredbama toga zakona. Država mora priopćiti glavnom tajniku Vijeća Europe relevantne odredbe toga zakona.

Članak 3.

ZABRANA UKIDANJA

Odredbe ovoga Protokola ne mogu se derogirati na temelju članka 15. Konvencije.

Članak 4.

ZABRANA REZERVI

Rezerve na temelju članka 57. Konvencije ne mogu se staviti na odredbe ovoga Protokola.

Članak 5.

TERITORIJALNA PRIMJENA

1. Svaka država može, prilikom potpisivanja ili polaganja isprave o ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju, navesti područje ili područja na koja će se ovaj Protokol primjenjivati.

2. Svaka država može u bilo kojem kasnijem času, izjavom upućenom glavnom tajniku Vijeća Europe, proširiti primjenu ovoga Protokola na bilo koje drugo područje koje je navedeno u izjavi. U odnosu na to područje ovaj Protokol stupa na snagu prvoga dana u mjesecu koji slijedi nakon dana kad glavni tajnik primi takvu izjavu.

3. Svaka izjava dana na temelju dvaju prethodnih stavaka glede bilo kojeg područja označenog u takvoj izjavi može se povući notifikacijom upućenom glavnom tajniku. Povlačenje stupa na snagu prvoga dana u mjesecu koji slijedi nakon dana kad glavni tajnik primi takvu notifikaciju.

Članak 6.

ODNOS PREMA KONVENCIJI

Države stranke smatraju odredbe članaka 1. do 5. ovoga Protokola dopunskim člancima uz Konvenciju i sve će se odredbe Konvencije primjenjivati u skladu s time.

Članak 7.

POTPISIVANJE I RATIFIKACIJA

Ovaj će Protokol biti otvoren za potpisivanje državama članicama Vijeća Europe, potpisnicama Konvencije. Protokol podliježe ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju. Država članica Vijeća Europe ne može ratificirati, prihvatiti ili odobriti ovaj Protokol ako istodobno ili prethodno nije ratificirala Konvenciju. Isprave o ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju polažu se kod glavnog tajnika Vijeća Europe.

Članak 8.

STUPANJE NA SNAGU

1. Ovaj Protokol stupa na snagu prvoga dana u mjesecu koji slijedi nakon dana kad je pet država članica Vijeća Europe izrazilo svoj pristanak da bude vezano ovim Protokolom u skladu s odredbama članka 7.

2. Za svaku državu članicu koja naknadno izrazi svoj pristanak da bude vezana ovim Protokolom on stupa na snagu prvoga dana u mjesecu koji slijedi nakon dana polaganja isprave o ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju.

Članak 9.

FUNKCIJE DEPOZITARA

Glavni tajnik Vijeća Europe notificirat će državama članicama Vijeća:

- a) svaki potpis;
- b) polaganje svake isprave o ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju;
- c) svaki dan stupanja na snagu ovoga Protokola u skladu s člancima 5. i 8.;
- d) svaki drugi čin, notifikaciju ili priopćenje koji se odnose na ovaj Protokol.

U potvrdu toga su potpisani, propisno ovlašteni, potpisali ovaj Protokol.

Sastavljeno u Strasbourgu 28. travnja 1983., na engleskom i francuskom, s tim da su oba teksta jednako vjerodostojna, u jednom primjerku koji će se položiti u arhiv Vijeća Europe. Glavni tajnik Vijeća Europe dostavit će ovjerovljene prijepise ovoga Protokola svakoj državi članici Vijeća Europe.

PROTOKOL br. 7
uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda
Strasbourg, 22. studenoga 1984.

Države članice Vijeća Europe, potpisnice ovoga Protokola, odlučne da poduzmu daljnje mjere da bi zajednički osigurale ostvarenje određenih prava i sloboda putem Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda potpisane u Rimu 4. studenoga 1950. (dalje: "Konvencija"), sporazumjele su se kako slijedi:

Članak 1.

POSTUPOVNE GARANCIJE GLEDE PROTJERIVANJA STRANACA

1. Stranac koji zakonito boravi na području neke države ne smije biti iz nje protjeran, osim radi izvršenja odluke donesene u skladu sa zakonom i treba mu dopustiti da:
  - a) iznese razloge protiv svog protjerivanja;
  - b) zatraži ponovno razmatranje svog slučaja; i
  - c) u tu svrhu bude zastupan pred nadležnim tijelom, ili pred osobom ili osobama koje to tijelo imenuje.
2. Stranac može biti protjeran prije no što je ostvario prava iz stavka 1. a), b) i c) ovoga članka kad je protjerivanje nužno radi interesa javnog reda ili se temelji na razlozima državne sigurnosti.

Članak 2.

PRAVO NA ŽALBU U KAZNENIM PREDMETIMA

1. Svatko osuđen od suda za kazneno djelo ima pravo od višeg suda tražiti ponovno razmatranje svoje presude ili kazne. Ostvarenje toga prava, kao i razlozi iz kojih se ono može vršiti, uređuju se zakonom.
2. Od ovoga prava mogu se zakonom propisati iznimke za lakša kaznena djela, ili u slučajevima kad je nekoj osobi u prvom stupnju suđeno pred najvišim sudom ili ako je osuđena povodom žalbe protiv oslobađajuće presude.

Članak 3.

NAKNADA ŠTETE ZBOG POGREŠNE PRESUDE

Kad je neka osoba osuđena pravomoćnom presudom za kazneno djelo i kad je naknadno njezina presuda poništena, ili je ta osoba pomilovana na temelju novih ili novootkrivenih činjenica koje upućuju na pogrešnu presudu, osoba koja je izdržavala kaznu kao posljedicu te presude oštećet će se u skladu sa zakonom ili praksom dotične države, osim ako se dokaže da je sama djelomice ili u cijelosti odgovorna za zakašnjelo utvrđenje do tada nepoznatih činjenica.

Članak 4.

PRAVO DA SE NE BUDE DVA PUTA SUĐEN ILI KAŽNJEN U ISTOJ STVARI

1. Nikome se ne može ponovno suditi niti ga se može kazniti u kaznenom postupku iste države za kazneno djelo za koje je već pravomoćno oslobođen ili osuđen u skladu sa zakonom i kaznenim postupkom te države.
2. Odredbe prethodnoga stavka ne sprječavaju ponovno razmatranje slučaja u skladu sa zakonom i kaznenim postupkom dotične države ako postoje dokazi o novim ili novootkrivenim činjenicama, ili ako je u prethodnom postupku došlo do bitnih povreda koje su mogle utjecati na rješenje slučaja.
3. Ovaj se članak ne može derogirati na temelju članka 15. Konvencije.

Članak 5.

JEDNAKOST MEĐU SUPRUŽNICIMA

Supružnici međusobno i u odnosima prema svojoj djeci uživaju jednaka prava i obveze privatnopravne naravi pri sklapanju braka, za vrijeme trajanja braka i u slučaju razvoda. Ovaj članak ne sprječava države da poduzmu takve mjere koje su potrebne u interesu djece.

Članak 6.

TERITORIJALNA PRIMJENA

1. Svaka država može, prilikom potpisivanja ili polaganja isprave o ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju, označiti područje ili područja na koja će se ovaj Protokol primjenjivati i izjaviti u kojoj se mjeri obvezuje da će odredbe ovoga Protokola primjenjivati na to područje ili područja.

2. Svaka država može u bilo kojem kasnijem času izjavom upućenom glavnom tajniku Vijeća Europe proširiti primjenu ovoga Protokola na bilo koje drugo područje koje je navedeno u izjavi. U odnosu na to područje Protokol stupa na snagu prvoga dana u mjesecu koji slijedi nakon isteka razdoblja od dva mjeseca od dana kad glavni tajnik primi takvu izjavu.

3. Svaka izjava dana na temelju dvaju prethodnih stavaka glede bilo kojeg područja označenog u takvoj izjavi može se povući ili izmijeniti notifikacijom upućenom glavnom tajniku. Povlačenje ili izmjena stupaju na snagu prvog dana u mjesecu koji slijedi nakon isteka razdoblja od dva mjeseca od dana kad glavni tajnik primi takvu notifikaciju.

4. Izjava dana u skladu s ovim člankom vrijedi kao da je dana u skladu sa stavkom 1. članka 56. Konvencije.

5. Područje bilo koje države na koje se ovaj Protokol primjenjuje temeljem ratifikacije, prihvata ili odobrenja te države i svako područje na koje se ovaj Protokol primjenjuje temeljem izjave te države dane na temelju ovoga članka, mogu se smatrati zasebnim područjima u svrhu upućivanja na područje neke države u članku 1.

6. Svaka država koja je dala izjavu u skladu sa stavkom 1. ili 2. ovoga članka može, u bilo kojem kasnijem času, u ime jednog ili više područja na koja se izjava odnosi, izjaviti da prihvaća nadležnost Suda da prima zahtjeve pojedinaca, nevladinih organizacija ili skupina pojedinaca kako je predviđeno u članku 34. Konvencije glede članaka 1. do 5. ovoga Protokola.

Članak 7.

ODNOS PREMA KONVENCIJI

Države stranke smatraju odredbe članaka 1. do 6. ovoga Protokola dopunskim člancima uz Konvenciju i sve će se odredbe Konvencije primjenjivati u skladu s time.

Članak 8.

POTPISIVANJE I RATIFIKACIJA

Ovaj će Protokol biti otvoren za potpisivanje državama članicama Vijeća Europe potpisnicama Konvencije. Protokol podliježe ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju. Država članica Vijeća Europe ne može ratificirati, prihvatiti ili odobriti ovaj Protokol ako prethodno ili istodobno ne ratificira Konvenciju. Isprave o ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju polažu se kod glavnog tajnika Vijeća Europe.

Članak 9.

STUPANJE NA SNAGU

1. Ovaj Protokol stupa na snagu prvoga dana u mjesecu koji slijedi nakon isteka razdoblja od dva mjeseca od dana kad je sedam država članica Vijeća Europe izrazilo svoj pristanak da budu vezane ovim Protokolom, u skladu s odredbama članka 8.

2. Za svaku državu članicu koja naknadno izrazi svoj pristanak da bude vezana ovim Protokolom on stupa na snagu prvog dana u mjesecu koji slijedi nakon isteka razdoblja od dva mjeseca od dana polaganja isprave o ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju.

Članak 10.

FUNKCIJE DEPOZITARA

Glavni tajnik Vijeća Europe notificirat će svim državama članicama Vijeća Europe:

- a) svaki potpis;
- b) polaganje svake isprave o ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju;
- c) svaki dan stupanja na snagu ovoga Protokola u skladu s člancima 6. i 9.;
- d) svaki drugi čin, notifikaciju ili izjavu koji se odnose na ovaj Protokol.

U potvrdu toga su potpisani, propisno ovlašteni, potpisali ovaj Protokol.

Sastavljeno u Strasbourgu 22. studenoga 1984., na engleskom i francuskom, s tim da su oba teksta jednako vjerodostojna, u jednom primjerku koji će se položiti u arhiv Vijeća Europe. Glavni tajnik Vijeća Europe dostavit će ovjerovljene prijepise svakoj državi članici Vijeća Europe.

**CONVENTION FOR PROTECTION OF HUMAN RIGHTS
AND FUNDAMENTAL FREEDOMS**
Rome, 4. XI. 1950

The governments signatory hereto, being members of the Council of Europe,
Considering the Universal Declaration of Human Rights proclaimed by the General Assembly of the United Nations on 10th-December-1948;
Considering that this Declaration aims at securing the universal and effective recognition and observance of the rights therein declared;
Considering that the aim of the Council of Europe is the achievement of greater unity between its members and that one of the methods by which that aim is to be pursued is the maintenance and further realisation of human rights and fundamental freedoms;
Reaffirming their profound belief in those fundamental freedoms which are the foundation of justice and peace in the world and are best maintained on the one hand by an effective political democracy and on the other by a common understanding and observance of the human rights upon which they depend;
Being resolved, as the governments of European countries which are likeminded and have a common heritage of political traditions, ideals, freedom and the rule of law, to take the first steps for the collective enforcement of certain of the rights stated in the Universal Declaration,
Have agreed as follows:

Article 1

OBLIGATION TO RESPECT HUMAN RIGHTS

The High Contracting Parties shall secure to everyone within their jurisdiction the rights and freedoms defined in Section I of this Convention.

SECTION I - Rights and freedoms

Article 2

RIGHT TO LIFE

1. Everyone's right to life shall be protected by law. No one shall be deprived of his life intentionally save in the execution of a sentence of a court following his conviction of a crime for which this penalty is provided by law.

2. Deprivation of life shall not be regarded as inflicted in contravention of this article when it results from the use of force which is no more than absolutely necessary:

- a) in defence of any person from unlawful violence;
- b) in order to effect a lawful arrest or to prevent the escape of a person lawfully detained;
- c) in action lawfully taken for the purpose of quelling a riot or insurrection.

Article 3

PROHIBITION OF TORTURE

No one shall be subjected to torture or to inhuman or degrading treatment or punishment.

Article 4

PROHIBITION OF SLAVERY AND FORCED LABOUR

1. No one shall be held in slavery or servitude.
2. No one shall be required to perform forced or compulsory labour.
3. For the purpose of this article the term "forced or compulsory labour" shall not include:

- a) any work required to be done in the ordinary course of detention imposed according to the provisions of Article 5 of this Convention or during conditional release from such detention;
- b) any service of a military character or, in case of conscientious objectors in countries where they are recognised, service exacted instead of compulsory military service;
- c) any service exacted in case of an emergency or calamity threatening the life or wellbeing of the community;
- d) any work or service which forms part of normal civic obligations.

Article 5

RIGHT TO LIBERTY AND SECURITY

1. Everyone has the right to liberty and security of person. No one shall be deprived of his liberty save in the following cases and in accordance with a procedure prescribed by law:
  - a) the lawful detention of a person after conviction by a competent court;
  - b) the lawful arrest or detention of a person for non compliance with the lawful order of a court or in order to secure the fulfilment of any obligation prescribed by law;
  - c) the lawful arrest or detention of a person effected for the purpose of bringing him before the competent legal authority on reasonable suspicion of having committed an offence or when it is reasonably considered necessary to prevent his committing an offence or fleeing after having done so;
  - d) the detention of a minor by lawful order for the purpose of educational supervision or his lawful detention for the purpose of bringing him before the competent legal authority;
  - e) the lawful detention of persons for the prevention of the spreading of infectious diseases, of persons of unsound mind, alcoholics or drug addicts or vagrants;
  - f) the lawful arrest or detention of a person to prevent his effecting an unauthorised entry into the country or of a person against whom action is being taken with a view to deportation or extradition.
2. Everyone who is arrested shall be informed promptly, in a language which he understands, of the reasons for his arrest and of any charge against him.
3. Everyone arrested or detained in accordance with the provisions of paragraph 1. c of this article shall be brought promptly before a judge or other officer authorised by law to exercise judicial power and shall be entitled to trial within a reasonable time or to release pending trial. Release may be conditioned by guarantees to appear for trial.
4. Everyone who is deprived of his liberty by arrest or detention shall be entitled to take proceedings by which the lawfulness of his detention shall be decided speedily by a court and his release ordered if the detention is not lawful.
5. Everyone who has been the victim of arrest or detention in contravention of the provisions of this article shall have an enforceable right to compensation.

Article 6

RIGHT TO A FAIR TRIAL

1. In the determination of his civil rights and obligations or of any criminal charge against him, everyone is entitled to a fair and public hearing within a reasonable time by an independent and impartial tribunal established by law. Judgment shall be pronounced publicly but the press and public may be excluded from all or part of the trial in the interests of morals, public order or national security in a democratic society, where the interests of juveniles or the protection of the private life of the parties so require, or to the extent strictly necessary in the opinion of the court in special circumstances where publicity would prejudice the interests of justice.
2. Everyone charged with a criminal offence shall be presumed innocent until proved guilty according to law.
3. Everyone charged with a criminal offence has the following minimum rights:
  - a) to be informed promptly, in a language which he understands and in detail, of the nature and cause of the accusation against him;
  - b) to have adequate time and facilities for the preparation of his defence;
  - c) to defend himself in person or through legal assistance of his own choosing or, if he has not sufficient means to pay for legal assistance, to be given it free when the interests of justice so require;
  - d) to examine or have examined witnesses against him and to obtain the attendance and examination of witnesses on his behalf under the same conditions as witnesses against him;

e) to have the free assistance of an interpreter if he cannot understand or speak the language used in court.

Article 7

NO PUNISHMENT WITHOUT LAW

1. No one shall be held guilty of any criminal offence on account of any act or omission which did not constitute a criminal offence under national or international law at the time when it was committed. Nor shall a heavier penalty be imposed than the one that was applicable at the time the criminal offence was committed.

2. This article shall not prejudice the trial and punishment of any person for any act or omission which, at the time when it was committed, was criminal according to the general principles of law recognised by civilised nations.

Article 8

RIGHT TO RESPECT FOR PRIVATE AND FAMILY LIFE

1. Everyone has the right to respect for his private and family life, his home and his correspondence.

2. There shall be no interference by a public authority with the exercise of this right except such as is in accordance with the law and is necessary in a democratic society in the interests of national security, public safety or the economic wellbeing of the country, for the prevention of disorder or crime, for the protection of health or morals, or for the protection of the rights and freedoms of others.

Article 9

FREEDOM OF THOUGHT, CONSCIENCE AND RELIGION

1. Everyone has the right to freedom of thought, conscience and religion; this right includes freedom to change his religion or belief and freedom, either alone or in community with others and in public or private, to manifest his religion or belief, in worship, teaching, practice and observance.

2. Freedom to manifest one's religion or beliefs shall be subject only to such limitations as are prescribed by law and are necessary in a democratic society in the interests of public safety, for the protection of public order, health or morals, or for the protection of the rights and freedoms of others.

Article 10

FREEDOM OF EXPRESSION

1. Everyone has the right to freedom of expression. This right shall include freedom to hold opinions and to receive and impart information and ideas without interference by public authority and regardless of frontiers. This article shall not prevent States from requiring the licensing of broadcasting, television or cinema enterprises.

2. The exercise of these freedoms, since it carries with it duties and responsibilities, may be subject to such formalities, conditions, restrictions or penalties as are prescribed by law and are necessary in a democratic society, in the interests of national security, territorial integrity or public safety, for the prevention of disorder or crime, for the protection of health or morals, for the protection of the reputation or rights of others, for preventing the disclosure of information received in confidence, or for maintaining the authority and impartiality of the judiciary.

Article 11

FREEDOM OF ASSEMBLY AND ASSOCIATION

1. Everyone has the right to freedom of peaceful assembly and to freedom of association with others, including the right to form and to join trade unions for the protection of his interests.

2. No restrictions shall be placed on the exercise of these rights other than such as are prescribed by law and are necessary in a democratic society in the interests of national security or public safety, for the prevention of disorder or crime, for the protection of health or morals or for the protection of the rights and freedoms of others. This article shall not prevent the imposition of lawful restrictions on the exercise of these rights by members of the armed forces, of the police or of the administration of the State.

Article 12

RIGHT TO MARRY

Men and women of marriageable age have the right to marry and to found a family, according to the national laws governing the exercise of this right.

Article 13

RIGHT TO AN EFFECTIVE REMEDY

Everyone whose rights and freedoms as set forth in this Convention are violated shall have an effective remedy before a national authority notwithstanding that the violation has been committed by persons acting in an official capacity.

Article 14

PROHIBITION OF DISCRIMINATION

The enjoyment of the rights and freedoms set forth in this Convention shall be secured without discrimination on any ground such as sex, race, colour, language, religion, political or other opinion, national or social origin, association with a national minority, property, birth or other status.

Article 15

DEROGATION IN TIME OF EMERGENCY

1. In time of war or other public emergency threatening the life of the nation any High Contracting Party may take measures derogating from its obligations under this Convention to the extent strictly required by the exigencies of the situation, provided that such measures are not inconsistent with its other obligations under international law.

2. No derogation from Article 2, except in respect of deaths resulting from lawful acts of war, or from Articles 3, 4 (paragraph 1) and 7 shall be made under this provision.

3. Any High Contracting Party availing itself of this right of derogation shall keep the Secretary General of the Council of Europe fully informed of the measures which it has taken and the reasons therefor. It shall also inform the Secretary General of the Council of Europe when such measures have ceased to operate and the provisions of the Convention are again being fully executed.

Article 16

RESTRICTIONS ON POLITICAL ACTIVITY OF ALIENS

Nothing in Articles 10, 11 and 14 shall be regarded as preventing the High Contracting Parties from imposing restrictions on the political activity of aliens.

Article 17

PROHIBITION OF ABUSE OF RIGHTS

Nothing in this Convention may be interpreted as implying for any State, group or person any right to engage in any activity or perform any act aimed at the destruction of any of the rights and freedoms set forth herein or at their limitation to a greater extent than is provided for in the Convention.

Article 18

LIMITATION ON USE OF RESTRICTIONS ON RIGHTS

The restrictions permitted under this Convention to the said rights and freedoms shall not be applied for any purpose other than those for which they have been prescribed.

SECTION II - *European Court of Human Rights*

Article 19

ESTABLISHMENT OF THE COURT

To ensure the observance of the engagements undertaken by the High Contracting Parties in the Convention and the Protocols thereto, there shall be set up a European Court of Human Rights, hereinafter referred to as "the Court". It shall function on a permanent basis.

Article 20

NUMBER OF JUDGES

The Court shall consist of a number of judges equal to that of the High Contracting Parties.

Article 21
CRITERIA FOR OFFICE

1. The judges shall be of high moral character and must either possess the qualifications required for appointment to high judicial office or be jurisconsults of recognised competence.
2. The judges shall sit on the Court in their individual capacity.
3. During their term of office the judges shall not engage in any activity which is incompatible with their independence, impartiality or with the demands of a fulltime office; all questions arising from the application of this paragraph shall be decided by the Court.

Article 22
ELECTION OF JUDGES

1. The judges shall be elected by the Parliamentary Assembly with respect to each High Contracting Party by a majority of votes cast from a list of three candidates nominated by the High Contracting Party.
2. The same procedure shall be followed to complete the Court in the event of the accession of new High Contracting Parties and in filling casual vacancies.

Article 23
TERMS OF OFFICE

1. The judges shall be elected for a period of six years. They may be reelected. However, the terms of office of onehalf of the judges elected at the first election shall expire at the end of three years.
2. The judges whose terms of office are to expire at the end of the initial period of three years shall be chosen by lot by the Secretary General of the Council of Europe immediately after their election.
3. In order to ensure that, as far as possible, the terms of office of onehalf of the judges are renewed every three years, the Parliamentary Assembly may decide, before proceeding to any subsequent election, that the term or terms of office of one or more judges to be elected shall be for a period other than six years but not more than nine and not less than three years.
4. In cases where more than one term of office is involved and where the Parliamentary Assembly applies the preceding paragraph, the allocation of the terms of office shall be effected by a drawing of lots by the Secretary General of the Council of Europe immediately after the election.
5. A judge elected to replace a judge whose term of office has not expired shall hold office for the remainder of his predecessor's term.
6. The terms of office of judges shall expire when they reach the age of 70.
7. The judges shall hold office until replaced. They shall, however, continue to deal with such cases as they already have under consideration.

Article 24
DISMISSAL

No judge may be dismissed from his office unless the other judges decide by a majority of twothirds that he has ceased to fulfil the required conditions.

Article 25
REGISTRY AND LEGAL SECRETARIES

The Court shall have a registry, the functions and organisation of which shall be laid down in the rules of the Court. The Court shall be assisted by legal secretaries.

Article 26
PLENARY COURT

The plenary Court shall:

- a) elect its President and one or two Vice Presidents for a period of three years; they may be re-elected;
- b) set up Chambers, constituted for a fixed period of time;
- c) elect the Presidents of the Chambers of the Court; they may be reelected;
- d) adopt the rules of the Court, and
- e) elect the Registrar and one or more Deputy Registrars.

Article 27

COMMITTEES, CHAMBERS AND GRAND CHAMBER

1. To consider cases brought before it, the Court shall sit in committees of three judges, in Chambers of seven judges and in a Grand Chamber of seventeen judges. The Court's Chambers shall set up committees for a fixed period of time.

2. There shall sit as an ex officio member of the Chamber and the Grand Chamber the judge elected in respect of the State Party concerned or, if there is none or if he is unable to sit, a person of its choice who shall sit in the capacity of judge.

3. The Grand Chamber shall also include the President of the Court, the Vice Presidents, the Presidents of the Chambers and other judges chosen in accordance with the rules of the Court. When a case is referred to the Grand Chamber under Article 43, no judge from the Chamber which rendered the judgment shall sit in the Grand Chamber, with the exception of the President of the Chamber and the judge who sat in respect of the State Party concerned.

Article 28

DECLARATIONS OF INADMISSIBILITY BY COMMITTEES

A committee may, by a unanimous vote, declare inadmissible or strike out of its list of cases an application submitted under Article 34 where such a decision can be taken without further examination. The decision shall be final.

Article 29

DECISIONS BY CHAMBERS ON ADMISSIBILITY AND MERITS

1. If no decision is taken under Article 28, a Chamber shall decide on the admissibility and merits of individual applications submitted under Article 34.

2. A Chamber shall decide on the admissibility and merits of inter-State applications submitted under Article 33.

3. The decision on admissibility shall be taken separately unless the Court, in exceptional cases, decides otherwise.

Article 30

RELINQUISHMENT OF JURISDICTION TO THE GRAND CHAMBER

Where a case pending before a Chamber raises a serious question affecting the interpretation of the Convention or the protocols thereto, or where the resolution of a question before the Chamber might have a result inconsistent with a judgment previously delivered by the Court, the Chamber may, at any time before it has rendered its judgment, relinquish jurisdiction in favour of the Grand Chamber, unless one of the parties to the case objects.

Article 31

POWERS OF THE GRAND CHAMBER

The Grand Chamber shall:

- a) determine applications submitted either under Article 33 or Article 34 when a Chamber has relinquished jurisdiction under Article 30 or when the case has been referred to it under Article 43; and
- b) consider requests for advisory opinions submitted under Article 47.

Article 32

JURISDICTION OF THE COURT

1. The jurisdiction of the Court shall extend to all matters concerning the interpretation and application of the Convention and the protocols thereto which are referred to it as provided in Articles 33, 34 and 47.

2. In the event of dispute as to whether the Court has jurisdiction, the Court shall decide.

Article 33

INTER-STATE CASES

Any High Contracting Party may refer to the Court any alleged breach of the provisions of the Convention and the protocols thereto by another High Contracting Party.

Article 34

INDIVIDUAL APPLICATIONS

The Court may receive applications from any person, nongovernmental organisation or group of individuals claiming to be the victim of a violation by one of the High Contracting Parties of the rights set forth in the Convention or the protocols thereto. The High Contracting Parties undertake not to hinder in any way the effective exercise of this right.

Article 35

ADMISSIBILITY CRITERIA

1. The Court may only deal with the matter after all domestic remedies have been exhausted, according to the generally recognised rules of international law, and within a period of six months from the date on which the final decision was taken.

2. The Court shall not deal with any application submitted under Article 34 that:

a) is anonymous; or

b) is substantially the same as a matter that has already been examined by the Court or has already been submitted to another procedure of international investigation or settlement and contains no relevant new information.

3. The Court shall declare inadmissible any individual application submitted under Article 34 which it considers incompatible with the provisions of the Convention or the protocols thereto, manifestly ill-founded, or an abuse of the right of application.

4. The Court shall reject any application which it considers inadmissible under this Article. It may do so at any stage of the proceedings.

Article 36

THIRD PARTY INTERVENTION

1. In all cases before a Chamber of the Grand Chamber, a High Contracting Party one of whose nationals is an applicant shall have the right to submit written comments and to take part in hearings.

2. The President of the Court may, in the interest of the proper administration of justice, invite any High Contracting Party which is not a party to the proceedings or any person concerned who is not the applicant to submit written comments or take part in hearings.

Article 37

STRIKING OUT APPLICATIONS

1. The Court may at any stage of the proceedings decide to strike an application out of its list of cases where the circumstances lead to the conclusion that:

a) the applicant does not intend to pursue his application; or

b) the matter has been resolved; or

c) for any other reason established by the Court, it is no longer justified to continue the examination of the application.

However, the Court shall continue the examination of the application if respect for human rights as defined in the Convention and the protocols thereto so requires.

2. The Court may decide to restore an application to its list of cases if it considers that the circumstances justify such a course.

Article 38

EXAMINATION OF THE CASE AND FRIENDLY SETTLEMENT PROCEEDINGS

1. If the Court declares the application admissible, it shall:

a) pursue the examination of the case, together with the representatives of the parties, and if need be, undertake an investigation, for the effective conduct of which the States concerned shall furnish all necessary facilities;

b) place itself at the disposal of the parties concerned with a view to securing a friendly settlement of the matter on the basis of respect for human rights as defined in the Convention and the protocols thereto.

2. Proceedings conducted under paragraph 1. b shall be confidential.

Article 39

FINDING OF A FRIENDLY SETTLEMENT

If a friendly settlement is effected, the Court shall strike the case out of its list by means of a decision which shall be confined to a brief statement of the facts and of the solution reached.

Article 40

PUBLIC HEARINGS AND ACCESS TO DOCUMENTS

1. Hearings shall be in public unless the Court in exceptional circumstances decides otherwise.
2. Documents deposited with the Registrar shall be accessible to the public unless the President of the Court decides otherwise.

Article 41

JUST SATISFACTION

If the Court finds that there has been a violation of the Convention or the protocols thereto, and if the internal law of the High Contracting Party concerned allows only partial reparation to be made, the Court shall, if necessary, afford just satisfaction to the injured party.

Article 42

JUDGMENTS OF CHAMBERS

Judgments of Chambers shall become final in accordance with the provisions of Article 44, paragraph 2.

Article 43

REFERRAL TO THE GRAND CHAMBER

1. Within a period of three months from the date of the judgment of the Chamber, any party to the case may, in exceptional cases, request that the case be referred to the Grand Chamber.
2. A panel of five judges of the Grand Chamber shall accept the request if the case raises a serious question affecting the interpretation or application of the Convention or the protocols thereto, or a serious issue of general importance.
3. If the panel accepts the request, the Grand Chamber shall decide the case by means of a judgment.

Article 44

FINAL JUDGMENTS

1. The judgment of the Grand Chamber shall be final.
2. The judgment of a Chamber shall become final:
  - a) when the parties declare that they will not request that the case be referred to the Grand Chamber;or
  - b) three months after the date of the judgment, if reference of the case to the Grand Chamber has not been requested; or
  - c) when the panel of the Grand Chamber rejects the request to refer under Article 43.
3. The final judgment shall be published.

Article 45

REASONS FOR JUDGMENTS AND DECISIONS

1. Reasons shall be given for judgments as well as for decisions declaring applications admissible or inadmissible.
2. If a judgment does not represent, in whole or in part, the unanimous opinion of the judges, any judge shall be entitled to deliver a separate opinion.

Article 46

BINDING FORCE AND EXECUTION OF JUDGMENTS

1. The High Contracting Parties undertake to abide by the final judgment of the Court in any case to which they are parties.
2. The final judgment of the Court shall be transmitted to the Committee of Ministers, which shall supervise its execution.

Article 47

ADVISORY OPINIONS

1. The Court may, at the request of the Committee of Ministers, give advisory opinions on legal questions concerning the interpretation of the Convention and the protocols thereto.

2. Such opinions shall not deal with any question relating to the content or scope of the rights or freedoms defined in Section I of the Convention and the protocols thereto, or with any other question which the Court or the Committee of Ministers might have to consider in consequence of any such proceedings as could be instituted in accordance with the Convention.

3. Decisions of the Committee of Ministers to request an advisory opinion of the Court shall require a majority vote of the representatives entitled to sit on the Committee.

Article 48

ADVISORY JURISDICTION OF THE COURT

The Court shall decide whether a request for an advisory opinion submitted by the Committee of Ministers is within its competence as defined in Article 47.

Article 49

REASONS FOR ADVISORY OPINIONS

1. Reasons shall be given for advisory opinions of the Court.

2. If the advisory opinion does not represent, in whole or in part, the unanimous opinion of the judges, any judge shall be entitled to deliver a separate opinion.

3. Advisory opinions of the Court shall be communicated to the Committee of Ministers.

Article 50

EXPENDITURE ON THE COURT

The expenditure on the Court shall be borne by the Council of Europe.

Article 51

PRIVILEGES AND IMMUNITIES OF JUDGES

The judges shall be entitled, during the exercise of their functions, to the privileges and immunities provided for in Article 40 of the Statute of the Council of Europe and in the agreements made thereunder.

SECTION III - *Miscellaneous provisions*

Article 52

INQUIRIES BY THE SECRETARY GENERAL

On receipt of a request from the Secretary General of the Council of Europe any High Contracting Party shall furnish an explanation of the manner in which its internal law ensures the effective implementation of any of the provisions of the Convention.

Article 53

SAFEGUARD FOR EXISTING HUMAN RIGHTS

Nothing in this Convention shall be construed as limiting or derogating from any of the human rights and fundamental freedoms which may be ensured under the laws of any High Contracting Party or under any other agreement to which it is a Party.

Article 54

POWERS OF THE COMMITTEE OF MINISTERS

Nothing in this Convention shall prejudice the powers conferred on the Committee of Ministers by the Statute of the Council of Europe.

Article 55

EXCLUSION OF OTHER MEANS OF DISPUTE SETTLEMENT

The High Contracting Parties agree that, except by special agreement, they will not avail themselves of treaties, conventions or declarations in force between them for the purpose of submitting, by way of petition, a dispute arising out of the interpretation or application of this Convention to a means of settlement other than those provided for in this Convention.

Article 56

TERRITORIAL APPLICATION

1. Any State may at the time of its ratification or at any time thereafter declare by notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe that the present Convention shall, subject to paragraph 4 of this Article, extend to all or any of the territories for whose international relations it is responsible.

2. The Convention shall extend to the territory or territories named in the notification as from the thirtieth day after the receipt of this notification by the Secretary General of the Council of Europe.

3. The provisions of this Convention shall be applied in such territories with due regard, however, to local requirements.

4. Any State which has made a declaration in accordance with paragraph 1 of this article may at any time thereafter declare on behalf of one or more of the territories to which the declaration relates that it accepts the competence of the Court to receive applications from individuals, nongovernmental organisations or groups of individuals as provided by Article 43 of the Convention.

Article 57

RESERVATIONS

1. Any State may, when signing this Convention or when depositing its instrument of ratification, make a reservation in respect of any particular provision of the Convention to the extent that any law then in force in its territory is not in conformity with the provision. Reservations of a general character shall not be permitted under this article.

2. Any reservation made under this article shall contain a brief statement of the law concerned.

Article 58

DENUNCIATION

1. A High Contracting Party may denounce the present Convention only after the expiry of five years from the date on which it became a party to it and after six months' notice contained in a notification addressed to the Secretary General of the Council of Europe, who shall inform the other High Contracting Parties.

2. Such a denunciation shall not have the effect of releasing the High Contracting Party concerned from its obligations under this Convention in respect of any act which, being capable of constituting a violation of such obligations, may have been performed by it before the date at which the denunciation became effective.

3. Any High Contracting Party which shall cease to be a member of the Council of Europe shall cease to be a Party to this Convention under the same conditions.

4. The Convention may be denounced in accordance with the provisions of the preceding paragraphs in respect of any territory to which it has been declared to extend under the terms of Article 56.

Article 59

SIGNATURE AND RATIFICATION

1. This Convention shall be open to the signature of the members of the Council of Europe. It shall be ratified. Ratifications shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.

2. The present Convention shall come into force after the deposit of ten instruments of ratification.

3. As regards any signatory ratifying subsequently, the Convention shall come into force at the date of the deposit of its instrument of ratification.

4. The Secretary General of the Council of Europe shall notify all the members of the Council of Europe of the entry into force of the Convention, the names of the High Contracting Parties who have ratified it, and the deposit of all instruments of ratification which may be effected subsequently.

Done at Rome this 4th-day of November-1950, in English and French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall remain deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General shall transmit certified copies to each of the signatories.

PROTOCOL

to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms

Paris, 20.III.1952

The governments signatory hereto, being members of the Council of Europe,
Being resolved to take steps to ensure the collective enforcement of certain rights and freedoms other than those already included in Section I of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms signed at Rome on 4th-November 1950 (hereinafter referred to as the "Convention"),
Have agreed as follows:

Article 1
PROTECTION OF PROPERTY

1. Every natural or legal person is entitled to the peaceful enjoyment of his possessions. No one shall be deprived of his possessions except in the public interest and subject to the conditions provided for by law and by the general principles of international law.

2. The preceding provisions shall not, however, in any way impair the right of a State to enforce such laws as it deems necessary to control the use of property in accordance with the general interest or to secure the payment of taxes or other contributions or penalties.

Article 2
RIGHT TO EDUCATION

No person shall be denied the right to education. In the exercise of any functions which it assumes in relation to education and to teaching, the State shall respect the right of parents to ensure such education and teaching in conformity with their own religious and philosophical convictions.

Article 3
RIGHT TO FREE ELECTIONS

The High Contracting Parties undertake to hold free elections at reasonable intervals by secret ballot, under conditions which will ensure the free expression of the opinion of the people in the choice of the legislature.

Article 4
TERRITORIAL APPLICATION

1. Any High Contracting Party may at the time of signature or ratification or at any time thereafter communicate to the Secretary General of the Council of Europe a declaration stating the extent to which it undertakes that the provisions of the present Protocol shall apply to such of the territories for the international relations of which it is responsible as are named therein.

2. Any High Contracting Party which has communicated a declaration in virtue of the preceding paragraph may from time to time communicate a further declaration modifying the terms of any former declaration or terminating the application of the provisions of this Protocol in respect of any territory.

3. A declaration made in accordance with this article shall be deemed to have been made in accordance with paragraph 1 of Article 56 of the Convention.

Article 5
RELATIONSHIP TO THE CONVENTION

As between the High Contracting Parties the provisions of Articles 1, 2, 3 and 4 of this Protocol shall be regarded as additional articles to the Convention and all the provisions of the Convention shall apply accordingly.

Article 6
SIGNATURE AND RATIFICATION

1. This Protocol shall be open for signature by the members of the Council of Europe, who are the signatories of the Convention; it shall be ratified at the same time as or after the ratification of the Convention. It shall enter into force after the deposit of ten instruments of ratification. As regards any signatory ratifying subsequently, the Protocol shall enter into force at the date of the deposit of its instrument of ratification.

2. The instruments of ratification shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe, who will notify all members of the names of those who have ratified.

Done at Paris on the 20th-day of March-1952, in English and French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall remain deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General shall transmit certified copies to each of the signatory governments.

PROTOCOL No. 4
to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, securing certain rights and freedoms other than those already Included in the Convention and in the First Protocol thereto

Strasbourg, 16.IX.1963

The governments signatory hereto, being members of the Council of Europe,
Being resolved to take steps to ensure the collective enforcement of certain rights and freedoms other than those already included in Section 1 of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms signed at Rome on 4th November 1950 (hereinafter referred to as the "Convention") and in Articles 1 to 3 of the First Protocol to the Convention, signed at Paris on 20th March 1952,
Have agreed as follows:

Article 1

PROHIBITION OF IMPRISONMENT FOR DEBT

No one shall be deprived of his liberty merely on the ground of inability to fulfil a contractual obligation.

Article 2

FREEDOM OF MOVEMENT

1. Everyone lawfully within the territory of a State shall, within that territory, have the right to liberty of movement and freedom to choose his residence.

2. Everyone shall be free to leave any country, including his own.

3. No restrictions shall be placed on the exercise of these rights other than such as are in accordance with law and are necessary in a democratic society in the interests of national security or public safety, for the maintenance of public order, for the prevention of crime, for the protection of health or morals, or for the protection of the rights and freedoms of others.

4. The rights set forth in paragraph 1 may also be subject, in particular areas, to restrictions imposed in accordance with law and justified by the public interest in a democratic society.

Article 3

PROHIBITION OF EXPULSION OF NATIONALS

1. No one shall be expelled, by means either of an individual or of a collective measure, from the territory of the State of which he is a national.

2. No one shall be deprived of the right to enter the territory of the State of which he is a national.

Article 4

PROHIBITION OF COLLECTIVE EXPULSION OF ALIENS

Collective expulsion of aliens is prohibited.

Article 5

TERRITORIAL APPLICATION

1. Any High Contracting Party may, at the time of signature or ratification of this Protocol, or at any time thereafter, communicate to the Secretary General of the Council of Europe a declaration stating the extent to which it undertakes that the provisions of this Protocol shall apply to such of the territories for the international relations of which it is responsible as are named therein.

2. Any High Contracting Party which has communicated a declaration in virtue of the preceding paragraph may, from time to time, communicate a further declaration modifying the terms of any former declaration or terminating the application of the provisions of this Protocol in respect of any territory.

3. A declaration made in accordance with this article shall be deemed to have been made in accordance with paragraph 1 of Article 56 of the Convention.

4. The territory of any State to which this Protocol applies by virtue of ratification or acceptance by that State, and each territory to which this Protocol is applied by virtue of a declaration by that State under this article, shall be treated as separate territories for the purpose of the references in Articles 2 and 3 to the territory of a State.

5. Any State which has made a declaration in accordance with paragraph 1 or 2 of this Article may at any time thereafter declare on behalf of one or more of the territories to which the declaration relates that it accepts the competence of the Court to receive applications from individuals, nongovernmental organisations or groups of individuals as provided in Article 34 of the Convention in respect of all or any of Articles 1 to 4 of this Protocol.

Article 6

RELATIONSHIP TO THE CONVENTION

As between the High Contracting Parties the provisions of Articles 1 to 5 of this Protocol shall be regarded as additional Articles to the Convention, and all the provisions of the Convention shall apply accordingly.

Article 7

SIGNATURE AND RATIFICATION

1. This Protocol shall be open for signature by the members of the Council of Europe who are the signatories of the Convention; it shall be ratified at the same time as or after the ratification of the Convention. It shall enter into force after the deposit of five instruments of ratification. As regards any signatory ratifying subsequently, the Protocol shall enter into force at the date of the deposit of its instrument of ratification.

2. The instruments of ratification shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe, who will notify all members of the names of those who have ratified.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Protocol.

Done at Strasbourg, this 16th day of September 1963, in English and in French, both texts being equally authoritative, in a single copy which shall remain deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General shall transmit certified copies to each of the signatory states.

PROTOCOL No. 6

to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms concerning the Abolition of the Death Penalty

Strasbourg, 28. IV. 1983

The member States of the Council of Europe, signatory to this Protocol to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, signed at Rome on 4-November 1950 (hereinafter referred to as the "Convention"),

Considering that the evolution that has occurred in several member States of the Council of Europe expresses a general tendency in favour of abolition of the death penalty;

Have agreed as follows:

Article 1

ABOLITION OF THE DEATH PENALTY

The death penalty shall be abolished. No one shall be condemned to such penalty or executed.

Article 2

DEATH PENALTY IN TIME OF WAR

A State may make provision in its law for the death penalty in respect of acts committed in time of war or of imminent threat of war; such penalty shall be applied only in the instances laid down in the law and

in accordance with its provisions. The State shall communicate to the Secretary General of the Council of Europe the relevant provisions of that law.

Article 3

PROHIBITION OF DEROGATIONS

No derogation from the provisions of this Protocol shall be made under Article 15 of the Convention.

Article 4

PROHIBITION OF RESERVATIONS

No reservation may be made under Article 57 of the Convention in respect of the provisions of this Protocol.

Article 5

TERRITORIAL APPLICATION

1. Any State may at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance or approval, specify the territory or territories to which this Protocol shall apply.

2. Any State may at any later date, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, extend the application of this Protocol to any other territory specified in the declaration. In respect of such territory the Protocol shall enter into force on the first day of the month following the date of receipt of such declaration by the Secretary General.

3. Any declaration made under the two preceding paragraphs may, in respect of any territory specified in such declaration, be withdrawn by a notification addressed to the Secretary General. The withdrawal shall become effective on the first day of the month following the date of receipt of such notification by the Secretary General.

Article 6

RELATIONSHIP TO THE CONVENTION

As between the States Parties the provisions of Articles 1 to 5 of this Protocol shall be regarded as additional articles to the Convention and all the provisions of the Convention shall apply accordingly.

Article 7

SIGNATURE AND RATIFICATION

The Protocol shall be open for signature by the member States of the Council of Europe, signatories to the Convention. It shall be subject to ratification, acceptance or approval. A member State of the Council of Europe may not ratify, accept or approve this Protocol unless it has, simultaneously or previously, ratified the Convention. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.

Article 8

ENTRY INTO FORCE

1. This Protocol shall enter into force on the first day of the month following the date on which five member States of the Council of Europe have expressed their consent to be bound by the Protocol in accordance with the provisions of Article 7.

2. In respect of any member State which subsequently expresses its consent to be bound by it, the Protocol shall enter into force on the first day of the month following the date of the deposit of the instrument of ratification, acceptance or approval.

Article 9

DEPOSITARY FUNCTIONS

The Secretary General of the Council of Europe shall notify the member States of the Council of:

- a) any signature;
- b) the deposit of any instrument of ratification, acceptance or approval;
- c) any date of entry into force of this Protocol in accordance with Articles 5 and 8;
- d) any other act, notification or communication relating to this Protocol.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Protocol.

Done at Strasbourg, this 28th day of April 1983, in English and in French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each member State of the Council of Europe.

PROTOCOL No. 7
to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms
Strasbourg, 22.XI.1984

The member States of the Council of Europe signatory hereto,
Being resolved to take further steps to ensure the collective enforcement of certain rights and freedoms by means of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms signed at Rome on 4 November 1950 (hereinafter referred to as the "Convention"),
Have agreed as follows :

Article 1

PROCEDURAL SAFEGUARDS RELATING TO EXPULSION OF ALIENS

1. An alien lawfully resident in the territory of a State shall not be expelled therefrom except in pursuance of a decision reached in accordance with law and shall be allowed:
  - a) to submit reasons against his expulsion;
  - b) to have his case reviewed, and
  - c) to be represented for these purposes before the competent authority or a person or persons designated by that authority.
2. An alien may be expelled before the exercise of his rights under paragraph 1. a, b and c of this Article, when such expulsion is necessary in the interests of public order or is grounded on reasons of national security.

Article 2

RIGHT OF APPEAL IN CRIMINAL MATTERS

1. Everyone convicted of a criminal offence by a tribunal shall have the right to have his conviction or sentence reviewed by a higher tribunal. The exercise of this right, including the grounds on which it may be exercised, shall be governed by law.
2. This right may be subject to exceptions in regard to offences of a minor character, as prescribed by law, or in cases in which the person concerned was tried in the first instance by the highest tribunal or was convicted following an appeal against acquittal.

Article 3

COMPENSATION FOR WRONGFUL CONVICTION

When a person has by a final decision been convicted of a criminal offence and when subsequently his conviction has been reversed, or he has been pardoned, on the ground that a new or newly discovered fact shows conclusively that there has been a miscarriage of justice, the person who has suffered punishment as a result of such conviction shall be compensated according to the law or the practice of the State concerned, unless it is proved that the nondisclosure of the unknown fact in time is wholly or partly attributable to him.

Article 4

RIGHT NOT TO BE TRIED OR PUNISHED TWICE

1. No one shall be liable to be tried or punished again in criminal proceedings under the jurisdiction of the same State for an offence for which he has already been finally acquitted or convicted in accordance with the law and penal procedure of that State.
2. The provisions of the preceding paragraph shall not prevent the reopening of the case in accordance with the law and penal procedure of the State concerned, if there is evidence of new or newly discovered facts, or if there has been a fundamental defect in the previous proceedings, which could affect the outcome of the case.
3. No derogation from this Article shall be made under Article 15 of the Convention.

Article 5
EQUALITY BETWEEN SPOUSES

Spouses shall enjoy equality of rights and responsibilities of a private law character between them, and in their relations with their children, as to marriage, during marriage and in the event of its dissolution. This Article shall not prevent States from taking such measures as are necessary in the interests of the children.

Article 6
TERRITORIAL APPLICATION

1. Any State may at the time of signature or when depositing its instrument of ratification, acceptance or approval, specify the territory or territories to which the Protocol shall apply and state the extent to which it undertakes that the provisions of this Protocol shall apply to such territory or territories.

2. Any State may at any later date, by a declaration addressed to the Secretary General of the Council of Europe, extend the application of this Protocol to any other territory specified in the declaration. In respect of such territory the Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of two months after the date of receipt by the Secretary General of such declaration.

3. Any declaration made under the two preceding paragraphs may, in respect of any territory specified in such declaration, be withdrawn or modified by a notification addressed to the Secretary General. The withdrawal or modification shall become effective on the first day of the month following the expiration of a period of two months after the date of receipt of such notification by the Secretary General.

4. A declaration made in accordance with this Article shall be deemed to have been made in accordance with paragraph 1 of Article 56 of the Convention.

5. The territory of any State to which this Protocol applies by virtue of ratification, acceptance or approval by that State, and each territory to which this Protocol is applied by virtue of a declaration by that State under this Article, may be treated as separate territories for the purpose of the reference in Article 1 to the territory of a State.

6. Any State which has made a declaration in accordance with paragraph 1 or 2 of this Article may at any time thereafter declare on behalf of one or more of the territories to which the declaration relates that it accepts the competence of the Court to receive applications from individuals, nongovernmental organisations or groups of individuals as provided in Article 34 of the Convention in respect of Articles 1 to 5 of this Protocol.

Article 7
RELATIONSHIP TO THE CONVENTION

As between the States Parties, the provisions of Article 1 to 6 of this Protocol shall be regarded as additional Articles to the Convention, and all the provisions of the Convention shall apply accordingly.

Article 8
SIGNATURE AND RATIFICATION

This Protocol shall be open for signature by member States of the Council of Europe which have signed the Convention. It is subject to ratification, acceptance or approval. A member State of the Council of Europe may not ratify, accept or approve this Protocol without previously or simultaneously ratifying the Convention. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary General of the Council of Europe.

Article 9
ENTRY INTO FORCE

1. This Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of two months after the date on which seven member States of the Council of Europe have expressed their consent to be bound by the Protocol in accordance with the provisions of Article 8.

2. In respect of any member State which subsequently expresses its consent to be bound by it, the Protocol shall enter into force on the first day of the month following the expiration of a period of two months after the date of the deposit of the instrument of ratification, acceptance or approval.

Article 10
DEPOSITARY FUNCTIONS

The Secretary General of the Council of Europe shall notify all the member States of the Council of Europe of:

- a) any signature;
- b) the deposit of any instrument of ratification, acceptance or approval;
- c) any date of entry into force of this Protocol in accordance with Articles 6 and 9;
- d) any other act, notification or declaration relating to this Protocol.

In witness whereof the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Protocol.

Done at Strasbourg, this 22nd day of November 1984, in English and French, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Council of Europe. The Secretary General of the Council of Europe shall transmit certified copies to each member State of the Council of Europe.

III.

Tekstovi međunarodnih ugovora iz točke I. stupili su za Republiku Hrvatsku na snagu 1. studenoga 1998.

Klasa:018-05/99-01/52
Urbroj:521-05-01/03-99-01
Zagreb, 3. svibnja 1999.

Potpredsjednik Vlade
i ministar vanjskih poslova
dr. Mate Granić, v. r.